

nasium,
n Toelating
tember, des
s en voegten,
a of pupillen
voor 25 Au-
tergeekende.
ook die leer-
n, welke eerst
der oude talen

men moeten
laandag 31
olgende dag.
zun:
Voorsitter.
N LIMBURG

waar groote
Gereformeerde
at, wordt voor

ODEN
HUIS, met
uken, kelder,
linnenkamer,
gemakken.
of Mei 1897.
ijs bij nadere
i franco, lett.
d.

ecte.
LEN.

den nog zijn,
tangen heb-
den van het
geving, naar
iets voor de
en bijdragen,
Scholen ten
geheel uit de
s een teeken,
ont, dat zijn
dienst des
in Kootwijk
band staan.

Voorsitter,
vester,
nweg 187.

Secretaris.
a en De B.
Heeren Pre-
Rotterdam,
H. J. Kruyt,
giten voor
nemen.

teit.

Drongelen
he faculteit).
halve coll.)
coll.) 5.45;
ran idem te
0.12.88/2.

S. f. 0.45.

ns de finan-
Geref. kerk
versvereeni-

ns de finan-
Geref. kerk
versvereeni-

EEFAT.
gmeester.

Co.

n Gouden
den gelden
en worden

dam:
EN.

le Synode,

id,

anden

ER.

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Met auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Zondag 23 Augustus 1896. N°. 974.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elke regel meer 15 Cent.
Aanvragen en vernieling van afgedrukte en Verslagen van Verenigingen 10 Ct. p. regel.

„Ik leef, doch niet meer ik.“

Ik ben met Christus gekruisigd, en ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij, Gal. 2:20a.

Als tusschen twee poelen gaat rusteloos het eigen wezen onzer Gereformeerde Belijdenis op en neder. De ééne pool is het handhaven van de eere Gods in zijne eeuwige majesteit en onveranderlijk welbehagen; en de andere pool is het beslist en rusteloos uitkomen voor de mystieke gemeenschap, waarin de uitverkorene met den Middelaar staat.

Niet alsof die twee strijden zouden. Integendeel, en onze uitverkiezing, en het Middelaarschap van Christus, en de ordinantie dat een mystieke unie uitverkoren en Middelaar, meer dan saamsnoeren, ja, in het wezen vereenigen zal, is uitloei van Gods majesteit en vrucht van den raad des welbehagens.

En zoo ook omgekeerd, een in zonde ontvangen en geboren menschenkind kan van God in zijn majesteit geen aantrekkende werking op zich voelen uitgaan, dan door den Middelaar, krachtens de uitverkiezing, en in de mystieke unie met zijn Heiland.

Steeds hebben daarom de nog onvervalschte, kerngezonde Gereformeerden zich den tijd toen men nog zijn bloed vergieten liet, om recht te belijden, zich naar die beide poelen onzer Belijdenis met gelijke veerkracht toebeogen.

Ze lieten geen oogenblik af van God als God in zijn majesteit, en weigerden God in zijn eigen wezen, ten onzen behoeve, te vernichelijken. God zou God blijven, in al zijn eeuwige deugden en volmaaktheden, en niets menschelelijk zou op God, noch in zijn wezen, noch in zijn raad worden overgebracht.

Maar dan ook omgekeerd, opdat onze religie niet in een koel, redeneerend aanblijven tot de verte zou opgaan, maar warme bezieling, als vrucht van Goddelijke doordringing zou zijn, moest de innige zielsgemeenschap met den Middelaar telkens klaarder beseft en steeds dieper genoten worden.

Die beide zijn dan ook in wat Calvijn schreef steeds zoo nauw dooreengeweven, dat het soms moeite kost om de beide zilveren draden van elkander te scheiden.

En wij onze Gereformeerde Belijdenis, wie onzen rijken Catechismus, en evenzoo wie onze warme Canones van Dordt, niet hier of daar opslaat, maar achter elkaar en in één adem doorleest, wordt juist door het rusteloos dooreenwringen van die beide bestanddeelen zoo weldadig, zoo zielverkwikkend, zoo godzaliglijk aangedaan.

Nu is er intusschen velerlei mystiek; want vergeet niet: mystiek beduidt op zichzelf niets dan een gemeenschap, die ge u niet geheel verklaren kunt.

Mystiek beteekent op zich zelf niets dan hetgeen een verborgen, een geheimzinnig karakter draagt, en daarom niet ten volle kan verklaard, ontleed en met uw verstand begrepen worden.

Mystiek is alle leven, omdat niemand u recht en ten volle verklaren kan, wat toch het leven is. Mystiek is de liefde, omdat

ge ze wel merkt, ondergaat, en in u werken voelt, maar zonder dat op de vraag: Wat is liefde? ooit een bevredigend antwoord te geven is. En zoo nu ook is er mystiek in alle geloof, omdat we wel de wonderen kracht en uitwerking van het geloof waarnemen, maar nooit ten volle het wezen van het geloof voor ons denkend bewustzijn verklaren kunnen.

Doch juist hieruit volgt, dat er velerlei mystiek is. Geloofsmystiek, Liefdesmystiek en Levensmystiek.

Als de apostel Petrus zegt: „Denwelken gij niet gezien hebt, en nochtans liefhebt, in denwelken gij nu, hoewel hem niet ziende, maar geloovende, u verheugt met een onuitspreklijke en heerlijke vreugde“, dan is het duidelijk dat Petrus hier van de liefdesmystiek handelt, en tevens aanwijst, hoe de liefdesmystiek altoos de geloofsmystiek tot wortel moet hebben.

Als dezelfde apostel vlak daarop schrijft: „Wetende dat gij niet door zilver of goud verlost zijt, maar door het dierbaar bloed van Christus, als van een onbestraffelijk en onbevleet lam, geopenbaard om uwentwil, die door hem, geloofd in God“, dan is het even duidelijk, dat hier niet de liefdesmystiek, maar de geloofsmystiek aan het woord is. En wat voorts volgt over de wedergeboorte uit het onvergankelijke zaad“, toont, dat deze geloofsmystiek wortelen moet in de levensmystiek.

En als ge u nu die levensmystiek, die de fontein moet zijn en van uw geloofsmystiek, en van uw liefdesmystiek, door een anderen apostel wilt hooren uitleggen, lees, en herlees dan, wat Paulus aan de kerken van Galatie schreef: „Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij, en hetgeen ik nu leef, dat leef ik door het geloof des Zoons van God.“

Nu staan leven, geloof en liefde zeer zeker niet tegen elkaar over, maar ze mogen evenmin uit hun onderlinge orde gerukt. De liefde moet uit het geloof opkomen, en zoo ook het geloof uit het leven.

Uit een zondard die nog dood is, kan geen zaligmakend geloof opkomen. Dat geloof kan eerst opkomen, als God, naar den raad des welbehagens, hem het leven heeft ingestort.

En zoo ook, in een zondard, die nog niet geloofd, kan geen echte liefde voor Jezus werken, want die liefde moet de vrucht zijn van het geloof in den persoon en het werk van den Christus.

Men kan daarom wel zeker dwepend gevoel voor Jezus wekken, ook al brak het geloof in de ziel nog niet door, maar gevoelsliefde en zielsliefde zijn twee. Bij echte zielsliefde worden de wateren der ziel van anderen op bewogen. Bij gevoelsliefde blijft het in de diepte der ziel werkeloos, en is er slechts roering in de oppervlakte van den waterspiegel.

En zoo ook kan men een nog onherboren zondard er wel toe brengen, om eenige stukken van het geloof na te spreken, maar zulk geloof mist elk zaligmakend karakter, omdat het de kracht ter toewijding van Christus' werk mist.

Dat is dan een schijnzucht van geloof, en een opwelling van liefde, maar zonder dat het wezen van de zaak er achter zit.

Geschilderde bloemen, of ook kunstbloemen, soms zoo sprekend, dat ge ze voor wezenlijke bloemen houden zoudt.

En toch ze zijn het niet. Wezenlijke bloemen van geloof en liefde groeien en bloeien alleen, als ze met levensvezelen vastzitten aan den wortel.

En daarom nu is het zoo broodnodig, om telkens weer op de levensmystiek terug te gaan.

Op dat: „Ik leef, doch niet meer ik, maar Christus leeft in mij, en hetgeen ik nu leef, dat leef ik door het geloof in den Zoon Gods.“

Wondere taal, raagselachtige uitspraak! Oppervlakkige beoordeelaars zouden zeggen: Hier is Paulus puur pantheïsme. Immers, hij loochent het persoonlijk leven, en stelt er den ééne persoon van Christus bij alle geloovigen voor in de plaats. Beslist het pantheïsme leeren, en niet wel mogelijk.

En toch, er is van pantheïsme hier schijn noch schaduw.

Wat Paulus hier uitdrukt is alleen, dat ge niet op uzelf staat, maar met allen die eenzelde leven deelachtig zijn, één geheel uitmaakt, en dat in dat één geheel Christus het levend, denkend, willend, behoudend Middelpunt is.

Het was juist de zonde, dat de bloem zei: Ik heb de twijf niet van noode; en dat de twijf zei: Ik ben los van den tak; en dat de tak zei: Ik leef niet uit den stam, maar uit mijzelven; en dat de stam zei: De wortel is wel onder mij, maar ik leef daarom uit den wortel niet.

Die zonde nu is in Christus te niet gedaan. En nu leeft weer de waarheid op, dat in stam, tak, twijf en bloem nooit ander leven kan werken, dan het leven dat opkomt uit den wortel Isai.

Bloem, noch twijf, noch tak, noch stam hebben op zichzelf of uit zichzelf leven. Het leven zit in den wortel en in dien wortel alleen.

Houw den stam bij den wortel af, en uit dien wortel kan nieuw leven opschieten, maar die afgehouwen stam met tak en twijf en bloem verdort en sterft.

En zoo nu ook is dit het levensmysterie, dat Christus de wijstok is, en wij niets dan ranken zijn, en dat de rank zonder den wijstok niets doen kan, maar, van den wijstok afgebroken, moet verdorren.

Niet de rank leeft, maar de wijstok leeft, en wat de rank leeft, leeft hij door met haar levensvezelen aan den wijstok vast te zitten.

En zoo nu ook leeft niet gij, maar Christus leeft, en gij leeft slechts voor zooverre ge door het geloof aan den wijstok Christus vastzit, en zijn leven in u voelt indringen.

Houd aan die mystieke levensgemeenschap met den Zoon Gods dus onveranderlijk vast.

In den staat der rechtheid was er één eenheid, en had die oorspronkelijke gerechtigheid voortgeduurd, nooit zou de enkele persoon gewaand hebben, dat hij uit zich zelf leefde, maar ieder zou gevoeld hebben: Het is het menschelelijk leven, waaraan ik deel heb, en dat in mij werkt.

Dat dit anders liep, lag aan de zonde. En die zonde heeft ook u de inbedding van een valsche ik-heid gegeven, alsof ge

een eigen leven hadt, een leven op u zelf, en zoo is de zelfzucht in steed van de liefde gaan heerschen.

En nu komt Christus. Hij kruisigt, hij doodt, hij begraaft dit uw valsche en ongerechte ik. Dat ik mag niet meer leven. Ook gij moet er toe komen, om uit te roepen: Ik leef niet meer.

En juist als dat leven van het valsche ik uit u weggaat, vloeit vanzelf en heerlijk in u een ander leven, in den tak het leven van den wortel, en het is dat leven waaraan de wedergeboorte u deel gaf, en waarvan het zalig beseft in u opsproot door het geloof.

Niet door een vaag, niet door een algemeen geloof, niet door een geloof in zekere stukken der leer, maar door het geloof van den Zoon Gods, die u liefgehad en zich zeiven voor u overgegeven heeft.

Officiële Berichten.

(Met verkorting uit het Kerkblad van 21 Augustus).

Generale Synode van de Gereformeerde kerken in Nederland te Middelburg.

Woensdagmorgen 12 Aug.

3de Zitting.

Na het zingen van Ps. 119:33 en het lezen van Ezeze 4:1-16 wordt deze zitting met gebed door den voorzitter geopend.

De notulen van de vergadering, den vorigen dag gehouden, worden gelezen en met eenige wijziging goedgekeurd. Op voorstel van Ds. Bos worden de zittingsuren in zooverre veranderd, dat de morgensessie zal gehouden worden van 9-12 ure en de middagzitting van 1-4 ure.

Prof. Dr. H. Bavinck brengt in naam der daarvoor benoemde Commissie praeadvies en conclusies uit betreffende alles wat in het Rapport, inzake de opleiding van aanstaande Dieneren des Woords, betrekking heeft op de Theol. fac. der Vrije Universiteit en op het verband tusschen de Geref. kerken en de Vrije Universiteit.

De korte hoofdinhoud van dit praeadvies was, dat Rapport als onbevredigend en onaanneemelijk ter zijle te leggen, en wel omdat te het onderscheid tusschen aard en doel van de Theol. School en de Theol. faculteit d.d. Vrije Universiteit er wel eerst in erkend werd, maar niet gehandhaafd; 2e het beginsel van vrije studie er in wordt miskend; 3e de wijze van examinatie, die wordt voorgesteld in het Rapport, geen kerkelijke is; 4e het aan de wetenschappelijke eischen te kort doet; 5e een wijziging van Art. 3 der Statuten der Vereniging voor hooger onderwijs op Geref. grondslag voorstelt, die hoe goed wellicht ook bedoeld, met het wezen der Vrije Universiteit niet overeenkomt, en 6e op zulk een wijze verband wil leggen, dat noch de kerken noch de Vrije Universiteit dit zoo mogen eischen.

De conclusies op dit alles waren drie in getal:

1e. Den Deputaten dank te zeggen voor de bemoeienissen in dezen genomen;

2e. Het Rapport, in zooverre het betrekking heeft op het verband van de Gereformeerde kerken en de Vrije Universiteit, niet aan te nemen;

3e. Deze zaak aan de overdenking der kerken aan te bevelen; maar voor ditmaal niet weder tot de benoeming van nieuwe deputaten voor deze zaak over te gaan.

Thans wordt de discussie over dit Rapport der commissie geopend.

Dr. Franssen begint met de verklaring, zich niet met dit praeadvies te kunnen vereenigen en verdedigt het Rapport inzake Opleiding. Zoo ook Prof. Lindeboom, daarbij aantoonende, dat de opstellers zich wel degelijk gehouden hadden aan de opdracht in 1893 gegeven, n.l.: meerdere gelijkmaking van studie en examina, alsmede dat het Rapport het beginsel verdedigt: De kerken moeten zelf beoordeelen wat voor hare aanstaande Dieneren des Woords vereischt wordt.

Prof. Rutgers merkt op, dat het verschil in studie en examinatie niet zoozeer bestaat in minder of meerdere vakken enz., maar het verschil in studietijd beheerscht deze zaak. Dit hadden de deputaten in hun Rapport voorop moeten stellen. Daarbij wilden deputaten blijken hun rapport de Vrije Universiteit maken tot een tweede Theologische School, alleen niet door de kerken onderhouden; voorts mist het Rapport het secundaire doel der Vrije Universiteit, n.l.: de praktische vorming, de voorbereiding tot het ambt.

Prof. Rutgers verdedigt de stelling, dat de best wetenschappelijke tevens de meest praktische opleiding is en adviseert ten slotte de conclusie der commissie aan te nemen.

Ds. Hulsebos sluit af met de morgenzitting.

Woensdagmiddag.

4de Zitting.

In de voortgezette discussie wijst Ds. T. Bos er op, hoe er sprake is van een tweeledig denkweld, waarin de ene het best kan gezocht worden in den kring der Vrije Universiteit, de andere wordt meer aangewezen door de Theologische School.

Nu is niet de vraag: Hoe maakt ge die tweeledig denkweld een; maar wat zijn de vereischten voor de opleiding tot den dienst des Woords.

Ds. Bos legt er nadruk op toch goed toe te zien, wijl er gevaar dreigt voor de Theol. School.

Dr. Van Goor toont aan, dat de deputaten zich bij de bespreking van de „examinatie“ en de „wetenschappelijke ontwikkeling“ niet aan hun mandaat hadden gehouden.

Nadat Ds. Littooi er tegen op was gekomen, alsof de deputaten het beginsel der vrije studie hadden aangenomen of wilden vernietigen; Prof. Kuyper aangehouden om ook te zorgen, dat men niet slechts aflichten zal, maar door zal dringen tot den wortel der dingen, en dat alleen dan het bestaan onzer Theologische School als een wetenschappelijke inrichting gewaarborgd is, wanneer men uit eigen beginselen de Theologie opbouw —; sprak Prof. Lindeboom zich uit over het wetenschappelijke onderwijs aan de Theologische School, over de onvoldoende opleiding aan de Vrije Universiteit, vooral wat de practijk betrof en over den noodzakelijken waarborg, dat de professoren aan de Vrije Universiteit het Dotsch ontleentingsformulier moesten onderteekenen.

Prof. Geesink wijst er op, dat er nog dieper beginselen achter de beginselen zijn, en dat die ook moeten worden opgespoord.

Vervolgens wordt over de conclusies en over de aangevoerde bedenkingen het woord gevoerd door Prof. Wielenga, Prof. Rutgers, Dr. Franssen, Ds. Hulsebos en Ds. Feringa, waarna de conclusies in stemming worden gebracht en met 30 tegen 10 stemmen worden aangenomen.

Hierna wordt deze zitting door den voorzitter met dankzegging gesloten.

Donderdagmorgen 13 Augustus.

5de Zitting.

Deze morgenzitting wordt door den voorzitter geopend en de korte notulen worden gelezen. Naar aanleiding daarvan wordt besloten, dat de scribae slechts zullen optekenen de besluiten, die genomen zijn, en de motieven, die daartoe geleid hebben.

Ds. J. v. Henten brengt namens de benoemde

De Martelaren.

CCXVX.
THOMAS HAUKE.

Onder de martelaren, welke in de maand Juni van het jaar 1555 den dood ondergingen om hunne belijdenis van den Heere, was ook een jonkman met name Thomas Haukes. Hij was geboortig van Essen en stamde uit een adellijke geslacht, dat aan het koninklijk hof verbonden was. Hij was schoon van gestalte en bezat groote gaven, die hem veler vriendschap deed verwerven. Van zijne jeugd af had hij overloed gekend. Doch met al deze heerlijkheid zou hij ellendig geweest zijn, zoo hij niet den Heere had leeren kennen als zijn redder. Van harte was hij de beginselen der Hervorming toegedaan en zijn leven was in overeenstemming met zijne belijdenis. Zoolang koning Eduard VI leefde was hij aan het hof in dienst van den graaf van Oxford en stond bij dezen in blakende gunst. Doch nauwelijks had Eduard de oogen gesloten en was Maria hem opgevolgd, of de graaf van Oxford keerde terug tot de Roomsche kerk. Toen verliet Haukes hem en trok zich terug in zijn eigen huis, om er den Heere vrij te kunnen dienen. In dien tijd werd hem een zoon geboren, wiens doop hij drie weken lang uitstelde, omdat hij zijn kind niet in het Pausdom gedoopt wilde hebben. Dit bemerkten zijne tegenstanders, die hem bij den graaf van Oxford aanklaagden van verachting der sacramenten. De graaf zond hem met de aanklacht naar bisschop Bonner. Eenigen tijd hield deze bisschop hem bij zich in huis, terwijl hij beproefde hem van de waarheid af te trekken.

Haukes heeft de pogingen, bij hem aangewend, om hem tot herroeping te brengen, zelf beschreven.

Den 24en Juni 1554 kwam dan onze Haukes bij Bonner. Nadat deze den brief, die zijn aanklacht bevatte, gelezen had, gaf hij dien aan Haukes, die hem ook las. Daarna ontspan zich een gesprek, waarbij de bisschop hem vroeg, om welke reden hij zijn kind den doop had onthouden. Vrijmoedig antwoordde Haukes, dat hij den doop als instelling des Heeren eerde, maar daarom te meer beswaard had tegen de bijvoegselen, die de Roomsche kerk aan het Sacrament gehangen had, zooals het zout, het exorcisme (de duivelbanning enz.). „Verwerpt gij dan wat iedereen, dus ook uwe voorouders, hebben goedgekeurd?“ vroeg de bisschop, waarop Haukes weer antwoordde, dat hij niet had te vragen, wat iedereen goedgevond, maar alleen wat Jezus Christus had bevolen. „De Katholieke kerk heeft het toch geleerd?“ zeide Bonner weer. Maar de martelaar antwoordde, dat de Katholieke kerk de verzameling der geloovigen was, over de geheele aarde verstrooid, wier hoofd Christus is. Daarna merkte de bisschop op, dat hij blijbaar behoorde tot die menschen, welke in de kerk niet anders willen toelaten dan de Heilige Schriften. „Daar zijn er nog meer zoals gij,“ ging hij voort. „Kent gij Knight en Pigot (martelaren)? Welke predikanten hadt ge in Essen?“ Toen Haukes hem geantwoord had, dat hij Knight wel gekend had, maar Pigot niet en ook van de predikers geen éen kende, vroeg de bisschop weer, of hij zekeren Baget kende. Op zijn bevestigend antwoord werd Baget binnengeroepen. Daar stond hij, de man, die eens ook de waarheid had beleiden als Haukes, maar nu afvallig was geworden. Bonner's voornemen was, om door dezen man invloed uit te oefenen op den martelaar; hij vroeg hem dus naar zijn gevoelens omtrent de noodzakelijkheid des doops in de Roomsche kerk. Hierop gaf Baget echter eerst een ontwijkend antwoord. Later evenwel toonde hij zich eens met den bisschop, die hem tegenwoordig voerde: „Gij dwaast, waarom hebt gij niet dadelijk uw laatste antwoord gegeven, want nu hebt gij dezen man (wijzende op

Haukes) in de war gebracht. „O Neen,“ riep toen Haukes, „mijn geloof rust niet op hetgeen een mensch zegt, maar op het eeuwig en onveranderlijk Woord van God.“ „Ja, ik weet wel, dat gij een halsstarrige rebel zijt,“ voerde hem toen Bonner tegemoet.

Voor dien morgen werd het gesprek afgebroken. Het was etenstijd. Doch daarna begonnen de aanvallen van priesters en monniken op onze martelaar opnieuw. Bij die gelegenheid riep een der bezoekers Haukes, die een Nieuw Testament in de hand had, toe, dat hij niets duldde nevens dat boek. „Denkt gij dan niet, dat dit voldoende is tot zaligheid?“ vroeg Haukes. „Ja, wel voldoende tot zaligheid,“ was het wederwoord, „maar niet genoeg tot onderwijzing.“ „Na,“ hernam de martelaar, „het is mij niet om uw onderwijs te doen, maar om de zaligheid.“ Daarop begaf Bonner zich naar buiten in den tuin, waar de beschuldigde hem moest volgen. Een nieuw gesprek begon over het sacrament des doops. Dit duurde tot aan den zoogenaamden vespertijd, toen de bisschop zijn gevangene noodigde met hem ter kerk te gaan. Haukes verzocht hem daarvan te verschoonen, daar hij er geen stichting vond.

Na den avonddienst kwam het gesprek over het Avondmaal. De andere dag was een Zondag. Bonner was naar Londen, om bij de inwijding tegenwoordig te zijn van Fehnam als deken. Haukes bleef te Fulham en werd door de dieneren van den bisschop uitgenoodigd, om mee naar de mis te gaan. Doch ook dit wees hij af. Des anderen daags bond Bonner opnieuw den strijd tegen Haukes aan. Na twaalf uur over de noodzakelijkheid des doops, daar deze de eerste de wegnam. De gevangene hield zich vast aan Gods Woord en verwierp elk beroep zelfs op menschen als Crammer, Satimes en Ridley, in die dagen mannen van naam in de kerk der hervorming.

Op eenen anderen dag bracht Bonner Haukes in kennis met eenen John Bad, die als bisschop gehuwd was onder de regering van Eduard VI. Maria's regering ech-

ter zette hem af en Bad boog het hoofd voor Rome, zond zijne vrouw van zich en verloofde het Woord des Heeren. Toen hij Haukes zag vermaande hij hem toch zich te onderwerpen aan de instellingen van Rome. Op den martelaar maakte dit woord des afvalligen geen indruk.

Andere bestrijders van onze martelaar waren de reeds genoemde dekens Fehnam en Chaduy, de kapelaan van Bonner. Met dezen twiste hij over de Latijnsche taal als taal der kerk, de beteekenis der algemeene Synoden, de aanbidding der heiligen.

Toen het ontel al deze aanvallen bleek, dat Haukes standvastig bleef, zond Bonner hem naar den kerk te Newgate. Daar bleef hij tot den eersten October, waarna men hem naar de woning van den bisschop van Londen bracht. Daar ontbrak het hem weer niet aan aanvallen van allerlei aard, met name van afvalligen. Maar hij weerstond allen en alles met Gods Woord, ook de versocking van Bonner, om een geschrift te onderteekenen, waarbij hij zijne belijdenis heriep, waarna hem de vrijheid zou gegeven worden. Toen keerde hij naar zijn kerk terug, waar hij verscheidene maanden bleef. Daarop volgde het doodvonnis, dat in Essen moest volvoerd worden. Lord Rich werd belast met de voltrekking van dit vonnis. Met Haukes zouden nog anderen sterven, wie hij onderweg tot troost was. Aan zijn verlangen, hen in den dood voor te gaan, werd voldaan. Hij had zijnen medestrijders beloofd, hun een teeken met zijne handen te geven, of het vonnis lijdelijk of onlijdelijk was, en of hij zijn denkvermogen en standvastigheid behouden kon.

Hieraan dacht hij, toen hij, aan den paal vastgehecht, lang in de vlammen had gestaan. Hij hief zijne beide handen omhoog. Toen vielen zij neer; de martelaar boog zijn hoofd en stierf. Dit geschiedde te Coggeshall, den 10en Juni 1555.

DE GAAY FORTMAN.